

Hallitus

§ 107

12.06.2012

LAUSUNTO HELSINGIN TALOUSARVIOALOITTEESTA, JOKA KOSKEE JOUKKOLIIKENTEEEN
ALENNUSLIPPUJEN MYÖNTÄMISTÄ ELÄKELÄISILLE

163/00/01/013/2012

Hallitus § 107

Esittelijä
Valmistelija

Toimitusjohtajan sijainen Pirkko Lento
Osaston johtaja Pirkko Lento, p. 4766 4210, johtava tariffisuunnittelija Jarmo Riikonen, p. 4766 4364

Helsingin kaupunki on pyytänyt HSL:n lausuntoa talousarvioaloitteesta, jossa pyydetään selvittämään mahdollisuudet myöntää eläkkeensaajille alennusliput (-25 %) tai maksuton joukkoliikenne päivisin ruuhka-ajan ulkopuolella.

Päätösehdotuksen mukaan HSL ei toistaiseksi pidä perusteltuna eläkeläisille myönnettävien alennusten laajentamista tai ilmaisen matkustusoikeuden myöntämistä. Alennus- ja vapaalippujen myöntämisperusteista on tarkoitus laatia tulevaa taksa- ja lippujärjestelmää varten kokonaisselvitys vuonna 2013.

Kaupunginvaltuutettu Päivi Lipponen ja 3 muuta valtuutettua ehdottavat talousarvioaloitteessaan, että selvitettäisiin, voidaanko eläkkeensaajille myöntää HSL liikenteen päivävuoroilla ja ei ruuhka-aikoina muutaman tunnin ilmainen matkustusoikeus. Aloitteessa pyydetään myös tutkimaan mahdollisuutta 25 %:in alennukseen kaikille eläkkeensaajille.

Helsingin kaupunki pyytää asiasta lausuntoa 29.6.2012 mennessä. Lausuntopyyntö on nähtävillä kokouksessa.

Nykytilanne

HSL päättää Helsingin seudun joukkoliikenteen alennus- ja vapaalippujen myöntämisperusteet. Perusteet ja alennusprosentit ovat yhtenäiset kaikissa HSL -kunnissa.

HSL:n seutulippualueella vakituisesti asuvat eläkeläiset voivat saada alennus- tai vapaalippuja, jos he kuuluvat johonkin seuraavista ryhmistä:

- Eläkeläinen, jolle on myönnetty Kelan maksama takuueläke tai vähennetty kansaeläke. Takuueläkkeen saajan alennus on 50 % (alennusryhmä 2) aikuisten lipun hinnasta ja vähennetyn kansaneläkkeen saajalla 25 % (alennusryhmä 1). Muut eläkkeet vähentävät Kelan maksamaa eläkettä tai sitä ei saa lainkaan.
- Invalidi, jolla on liikuntakykyä heikentävä pysyvä vamma tai sairaus, jonka haitta-aste on vähintään 55 % (näkövamma osalta vähintään

75 %). Alennus on 25 % aikuisen lipun hinnasta.

- Sokea, sotainvalidi tai rintamaveteraani, joille myönnetään seutuvapaalippu pääkaupunkiseudulle. Keravalla, Kirkkonummella tai Sipoossa asuvalle myönnetään kolmen vyöhykkeen lähiseutuvapaalippu.

Kuntien sosiaalitoimet myöntävät kuljetustukea vammaispalvelulain (VPL) tai sosiaalihoitolain (SHL) perusteella. Helsingissä VPL- ja SHL -asiakkailta ja Espoossa VPL -asiakkailta on oikeus saada halutessaan käyttöönsä myös joukkoliikenteen seutuvapaalippu. Helsingin ja Espoon sosiaalitoimet kor-vaavat näillä vapaalipuilla tehdyt matkat joukkoliikennesektorille. Näistä asiakkaista merkittävä osa on eläkeläisiä.

Alennusliput ovat kausi- tai arvolippuja, kertalipuista ei myönnetä alennusta. Vapaaliput ovat kausilip-puja, jotka ovat voimassa määrääjän tai toistaiseksi. Oikeus alennus- tai vapaalippuun ladataan henkilökohtaiselle matkakortille. Oikeus on rajattu seudulla vakinaisesti asuviin lukuun ottamatta ulkomai-sia vaihto-opiskelijoita.

Vapaa tai alennettu matkustus-oikeus on voimassa kaikkina kellonaikoina lukuun ottamatta yötaksan aikaa 02.00-04.30, jolloin vain vapaaliput ovat voimassa. Matkakorttijärjestelmässä on mahdollista toteuttaa myös aikaan sidottuja lippuja, jotka ovat voimassa tiettyinä kellonaikoina.

25 %:in alennusoikeuden myöntäminen kaikille eläkeläisille ja sen kustannukset

Mahdollisuudet laajentaa alennuslippuun oikeutettujen määrää riippuvat olennaisesti siitä, ovatko HSL -kunnat valmiita lisäämään näille ryhmille kohdennettua tukea tai korottamaan muiden matkustajien lippujen hintoja.

Aloitteen toteutus edellyttäisi uutta eläkeläisten alennusryhmää, johon kaikki eläkkeensaajat olisivat oikeutettuja. Näin nykyisillä takuueläkkeen saajilla olisi edelleen oikeus 50 %:in alennukseen ja myös vapaalippuoikeudet säilyisivät ennallaan.

HSL -kunnissa asuu eläkkeensaajia kaikkiaan noin 220 000 henkilöä, joista alle 65 vuoden ikäisiä on noin 55 000 henkilöä. Eläkeläisistä noin 23 000 käyttää nykyisin vapaalippua. Oikeus 25 %:in alennukseen oikeuttavaan alennuslippuun on noin 46 000 henkilöllä ja 50 %:in alennukseen oikeuttavaan alennuslippuun on noin 3 000 henkilöllä

Alustavien laskelmien mukaan 25 %:in alennusoikeuden myöntäminen kaikille eläkeläisille lisäisi HSL -kuntien joukkoliikennemenoja 10,6 milj. euroa vuodessa. Helsingin lipputulomenetys olisi 6,9 milj. euroa, Espoon 1,9 milj. euroa ja Vantaan 1,6 milj. euroa. Kauniaisten lipputulomenetys olisi 28 000 euroa, Keravan 78 000 euroa, Sipoon 38 000 ja Kirkkonummen 63 000 euroa vuodessa.

Jos arvioitu tulomenetys katetaan lippujen hinnankorotuksilla, hintoja tulisi

korottaa keskimäärin n. 4 % normaalin kustannustason nousun lisäksi.

Ilmaisen matkustusoikeuden myöntäminen ruuhka-aikojen ulkopuolella kaikille eläkeläisille ja sen kustannukset

Aloitteen toteutus edellyttäisi uutta eläkeläisten asiakasryhmää, jossa vapaa matkustusoikeus on sidottu matkan alkamis- ja päättymisaikaan. Matkakortilta ei velotettaisi maksua maksuttomiin matkoihin oikeutettuina tunteina, mutta muina aikoina asiakkaalla tulisi olla voimassa oleva matkalippu. Mahdollisen muutoksen myötä myös nykyisten eläkeläisten kausilippujen hinnoittelu tulisi tarkistaa sen mukaan, kuinka paljon maksuttomia tunteja eläkeläisille on myönnetty ja kuinka paljon matkoja arvioidaan siirtyvän tehtäväksi maksuttomana aikana.

Esityksen kustannusten arviointi on haastavaa, koska ei voida tietää, miten maksuttomat tunnit muuttaisivat eläkeläisten matkustuskäyttäytymistä. Alustavien laskelmien mukaan maksuttomuuden myöntäminen kaikille eläkeläisille arkisin klo 9-15 välillä ja 4 tunnin ajan kahtena viikonlopun päivänä vähentäisi HSL- kuntien joukkoliikennetuloja 6,0 milj. euroa vuodessa. Helsingin lipputulomenetys olisi 3,5 milj. euroa, Espoon 1,2 milj. euroa ja Vantaan 1,1 milj. euroa. Kauniaisten lipputulomenetys olisi 19 000 euroa, Keravan 52 000 euroa, Sipoon 27 000 ja Kirkkonummen 44 000 euroa vuodessa.

Jos arvioitu tulomenetys katetaan lippujen hinnankorotuksilla, hintoja tulisi korottaa keskimäärin yli 2 % normaalin kustannustason nousun lisäksi.

HSL:n hallituksen tavoitteena on tehdä pidemmän aikavälin tariffipoliittisia linjauksia, joihin kuuluvat myös erityisryhmille myönnettäviä alennus- ja vapaalippuja koskevat periaatteet. Selvitys on tarkoitus tehdä vuoden 2013 aikana. Ennen päätöksentekoa HSL pyytää linjauksista kaikkien HSL -kuntien lausunnot.

Ehdotus (PLe)

Hallitus päättää antaa Helsingin kaupungille seuraavan lausunnon:

HSL ei toistaiseksi pidä perusteltuna eläkeläisille myönnettävien alennusten laajentamista tai ilmaisen matkustusoikeuden myöntämistä. Tarkemmat perustelut ilmenevät esittelytekstistä.

Käsittely

Keskustelun aikana esittelijä muutti esittelytekstiä siten, että kolmanneksi viimeisen kappaleen toinen lause muutettiin kuulumaan seuraavasti: "Alustavien laskelmien mukaan maksuttomuuden myöntäminen kaikille eläkeläisille arkisin klo 9-15 välillä ja 4 tunnin ajan kahtena viikonlopun päivänä vähentäisi HSL- kuntien joukkoliikennetuloja 6,0 milj. euroa vuodessa." Muutos päätettiin kirjata esittelytekstiin.

Päätös

Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen.

Täytäntöönpano

Lausunto Helsingin kaupunki, talous- ja suunnittelukeskus

Tiedoksi

HSL-kunnat, HSL Talousyksikkö

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä HSL:n kirjaamossa

Todistan pöytäkirjanotteen oikeaksi

Helsingissä 27.9.2012

Pirjo Sailavuo-Asikainen
hallintosihteeri